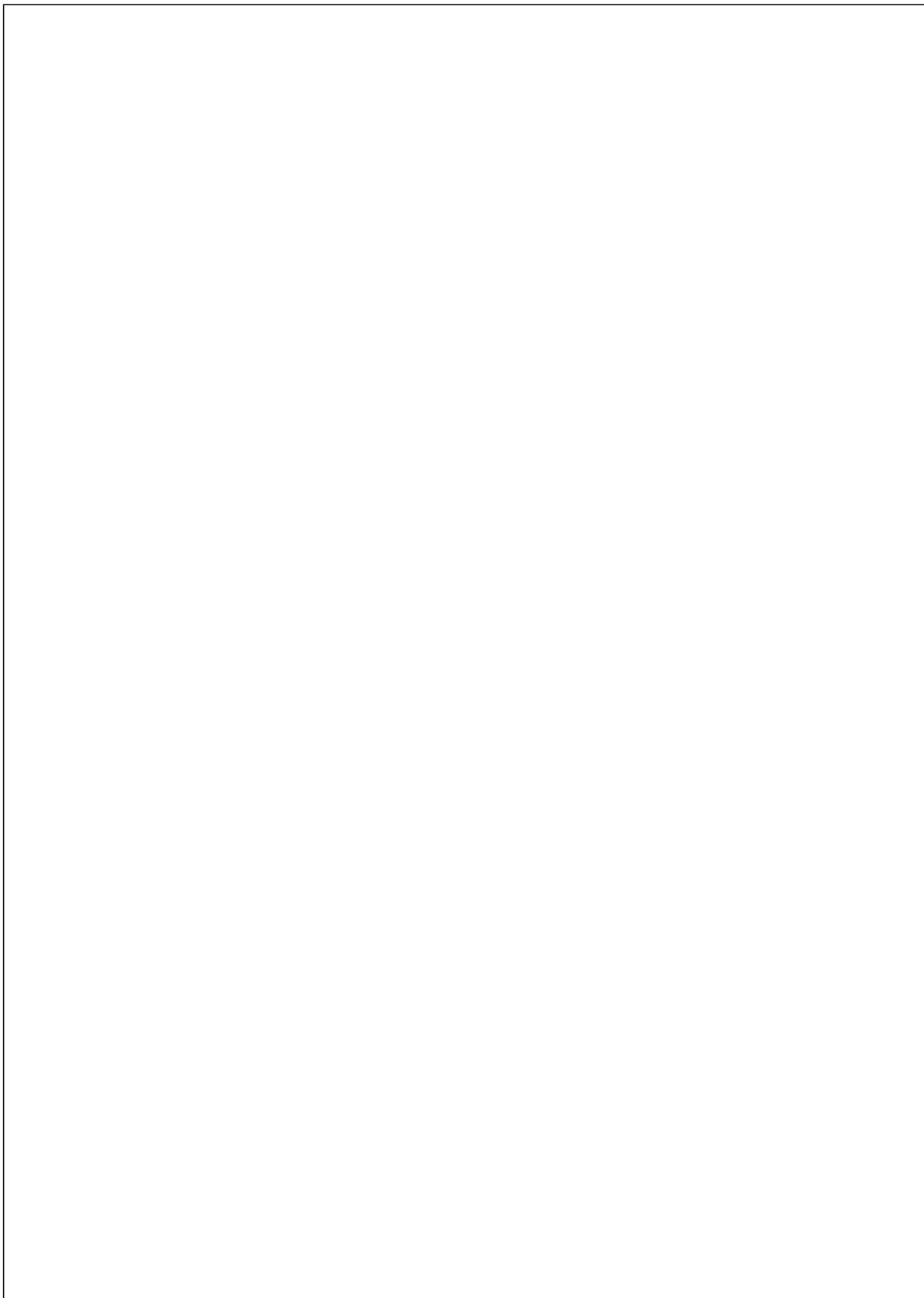

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/171881,Wystawa-Waldemar-Szwiec-Robot-w-Konskich-woj-swietokrzyskie.html>

28.02.2026, 09:26

Wystawa „Waldemar Szwiec »Robot«” w Końskich (woj. świętokrzyskie)

11 października 2022 r. w Bibliotece Publicznej w Końskich (ul. Partyzantów 1) otwarta została wystawa Delegatury IPN w Kielcach „Waldemar Szwiec »Robot«”

11.10.2022

Biograficzna wystawa elementarna prezentuje postać ppor. Waldemara Szwieca „Robota”, jednego z najaktywniejszych cichociemnych, żołnierza kampanii polskiej 1939 r., kampanii francuskiej 1940 r., artylerzysty – przeciwlotnika, pancerniaka i spadochroniarza, rzutkiego dowódcy partyzanckiego oddziału Armii Krajowej na Kielecczyźnie. Została przygotowana przez Referat Edukacji Narodowej i Referat Badań Historycznych IPN w Kielcach.

W wernisażu wzięli udział m.in. prezes IPN dr Karol Nawrocki, władze Miasta i Gminy Końskie z burmistrzem Krzysztofem Obratańskim, pracownicy kieleckiej delegatury IPN z naczelnik dr Dorotą Koczwańską-Kalitą. Na uroczystość licznie przybyli przedstawiciele środowisk kombatanckich i harcerze.

W swoim wystąpieniu podczas inauguracji wystawy prezes IPN dr Karol Nawrocki przypomniał kolejne losy ppor. Waldemara Szwieca „Robota”, kładąc nacisk na jego patriotyzm:

- To bohater arcypolski, bowiem polskość w jego rodzinie, w drugiej połowie XIX wieku i na początku XX wieku, nie umarła, mimo że byli tak daleko, za oceanem w Stanach Zjednoczonych. (...) „Robot” przeszedł długą drogę, aby w końcu jego krew mogła wsiąknąć w ziemię konecką.

Prezes IPN podkreślił, że wielką rolę w kształtowaniu charakteru bohatera odegrał sport:

- To właśnie sport w tym człowieku, obok miłości do Polski, obok munduru, sprawił, że był kim był. Rozumiał, że aby dojść do celu, trzeba wiele razy ponieść porażkę, ale odnieść też kolejne zwycięstwa. Wiedział też, że w drodze do celu zmieniają się warunki wojny i walki, i całego marszu, trzeba mieć głęboką możliwość adaptacji do tych okoliczności, które przynosi świat. Dlatego był tak niezłomny i w roku 1939 bronił zarówno Bydgoszczy, jak i Warszawy, bił się przecież nad Bzurą. W roku 1939 uciekał z niewoli i walczył pod generałem Stanisławem Maczkiem, a gdy doszedł do Wielkiej Brytanii, stał się przecież jednym z najdzielniejszych – był najdzielniejszym z dzielnych, jednym z 316 cichociemnych, którzy byli gotowi do najbardziej odważnych misji.

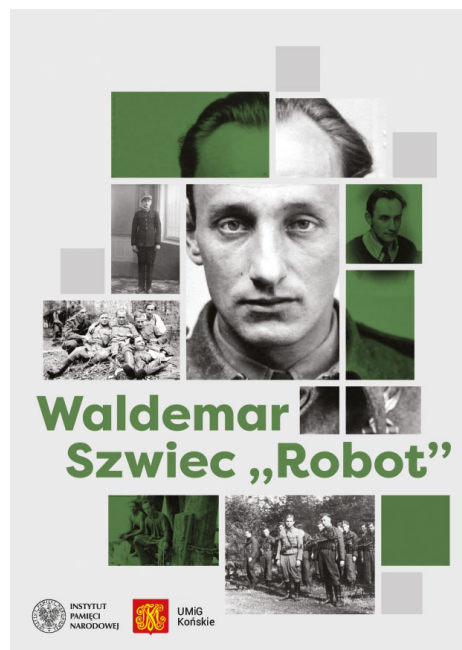
Dr Nawrocki mówił o „Robocie” jako o bohaterze ziemi koneckiej:

- Znalazł się tutaj w Polsce, w Świętokrzyskiem, na ziemi koneckiej dopiero w połowie drugiej wojny światowej i od razu stał się jednym z najodważniejszych partyzantów tej ziemi. Zginął tak jak żył, w walce, chcąc przerwać pierścień i oblężenie, które w wyniku zdrady miało go wyeliminować. Zginął w walce jak prawdziwy bohater.

Delegacja IPN złożyła kwiaty na grobie ppor. Szwieca „Robota” na miejscowym cmentarzu.

Waldemar Szwiec „Robot”

Syn Józefa i Kazimiery z d. Wohlgemuth. Urodził się 13 sierpnia 1915 r. w Chicago w Stanach Zjednoczonych. Rodzice byli działaczami polonijnymi. Ojciec jako ochotnik zgłosił się w 1917 r. do Armii Polskiej w Ameryce. Walczył we Francji w szeregach „Błękitnej Armii”, a w latach 1919-1920 w Polsce. W 1920 r. po demobilizacji sprowadził żonę i syna do kraju. Zamieszkali w Toruniu.

W latach 1922-1926 uczęszczał do szkoły powszechnej, w latach 1926-1935 uczył się w Państwowym Gimnazjum im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. Był bardzo aktywny sportowo. Brał udział w wielu zawodach, m.in. został mistrzem Pomorza w pływaniu. Uprawiał także żeglarstwo, hokej oraz jazdę na nartach.

W latach 1935-1939 studiował na Wydziale Prawa Uniwersytetu Józefa Piłsudskiego w Warszawie. W trakcie nauki akademickiej odbył służbę wojskową w Szkole Podchorążych Rezerwy Artylerii Przeciwlotniczej w Centrum Wyszkożenia Artylerii w Warszawie oraz w 8. dywizjonie artylerii przeciwlotniczej w Toruniu. Do rezerwy odszedł w stopniu kaprała podchorążego rezerwy artylerii przeciwlotniczej. Do 1939 r. kończył studia. Jednocześnie został współwłaścicielem kawiarni „Pomorzanka”, należącej do jego ojca.

We wrześniu 1939 r. podczas wojny obronnej kpr. pchor. Szwiec walczył w 15. baterii artylerii przeciwlotniczej 15. Dywizji Piechoty, w ramach Armii „Pomorze” gen. dyw. Władysława Bortnowskiego. Brał udział w obronie Bydgoszczy, w bitwie nad Bzurą oraz w obronie Warszawy. Po kapitulacji stolicy dostał się 29 września 1939 r. do niemieckiej niewoli. Uciekł z niej już 4 października.

Przedostał się do Ustrzyków Dolnych, gdzie zaangażował się w działalność kurierską na trasie Polska - Węgry w ramach tworzących się struktur Służby Zwycięstwu Polski. Po kilkukrotnym przejściu górskich szlaków przedostał się na południe. Został internowany na Węgrzech, lecz znów uciekł i przez Jugosławię oraz Włochy dotarł do Francji. Wstąpił tam do 10. Brygady Kawalerii Pancerniej gen. bryg. Stanisława Maczka, z którą przeszedł kampanię francuską 1940 r. Został odznaczony Krzyżem Walecznych i awansowany do stopnia aspiranta.

Po klęsce Francji przedostał się skradzionym jachtem do Gibraltaru, skąd przetransportowany został do Wielkiej Brytanii. Podróż ułatwiało mu amerykańskie obywatelstwo, które posiadał ze względu na miejsce urodzenia. Ponownie zasilił szeregi 10. BKPanc. We wrześniu 1941 r. aspir. Szwiec przeniesiony został do 1. Samodzielnej Brygady Spadochronowej. Odbył szkolenie

spadochronowe. 20 października 1941 r. został mianowany na podporucznika.

Podczas służby w 1. SBS został zwerbowany przez Oddział VI (Specjalny) Sztabu Naczelnego Wodza. Przeszkolony w zakresie dywersji i sabotażu. Na rotę Armii Krajowej zaprzysiężony został 24 sierpnia 1942 r. Do Polski skoczył nocą z 1 na 2 października 1942 r. w ramach operacji lotniczej krypt. „Chisel” (ekipa XV). Miał przy sobie dokumenty na fałszywe nazwisko „Ignacy Zaciętowski”.

Po okresie aklimatyzacji w Warszawie otrzymał przydział do „Związku Odwetu” Okręgu Radomsko-Kieleckiego AK. Wyznaczony został na stanowisko inspektora ZO na Obwód AK Końskie. Jego bazą stała się wieś Michniów, gdzie rozpoczął współpracę z miejscową dywersją. 26 lutego 1943 r. razem z por. cc. Eugeniuszem Kaszyński „Nurtem” i plutonem dywersyjnym z Michniowa przeprowadził akcję na Baranowskiej Górze, na drodze Warszawa – Kraków, w pobliżu Skarżyska-Kamiennej. W zasadzce brali udział pierwsi podkomendni stanowiący później trzon Zgrupowań Partyzanckich AK „Ponury”.

W kwietniu 1943 r. ppor. „Jakub” (Szwiec używał ponadto pseudonimów „Dal” i „Rys”) podporządkował sobie oddział kpr. Józefa Domagały „Wilka” z placówki AK w Niekłaniu Wielkim. Wiosną 1943 r. na bazie żołnierzy z Niekłania Wielkiego i Michniowa por. cc. Jan Piwnik „Ponury” zorganizował Zgrupowania Partyzanckie AK „Ponury”.

15 czerwca 1943 r. ppor. „Robot” został dowódcą II Zgrupowania Zgrupowań Partyzanckich AK „Ponury”. W skład jego oddziału wchodziły 1. pluton „warszawski”, 2. pluton tzw. Oddział „Wilka” i 3. pluton „konecki”. Od pierwszej dekady sierpnia 1943 r. II Zgrupowanie działało samodzielnie na ziemi koneckiej. Oddział pod dowództwem Szwieca przeprowadził akcje na pociąg towarowy na stacji Wąsosz Konecki (19/20 sierpnia 1943 r.), na Końskie (31 sierpnia/1 września 1943 r.), na pociąg osobowy na stacji Wólka Plebańska (4 września 1943 r.), walkę z niemiecką żandarmerią pod Smarkowem (13 września 1943 r.). II Zgrupowanie walczyło także z Niemcami podczas pierwszej (lipiec 1943 r.) i drugiej oblawy na Wykusie (16 września 1943 r.).

W październiku 1943 r. II Zgrupowanie powróciło w rejon Niekłania Wielkiego. Poważnie przeziębiony Szwiec pozostawił oddział w lesie pod dowództwem ppor. lek. Jerzego Ryfińskiego „Dalskiego”, sam zaś przeszedł na „melinę” w Wielkiej Wsi. Na skutek zdrady jego podkomendnego, będącego agentem gestapo, 14 października 1943 r. Wielka Wieś stała się celem niemieckiej oblawy. W walce z żandarmerią, podczas próby przebiecia się do lasu, zginął ppor. cc. Waldemar Szwiec „Robot” oraz żołnierze jego pocztu osłonowego st. strz. rez. Piotr Downar „Azor”, kpr. Janusz Rychter „Jasiek” i st. strz. z cenz. Stanisław Aleksander Wolff „Babiński”, „Staszek”. Biegająca tuż za nimi st. strz. Grażyna Maria Śniadecka „Grażyna” została ciężko ranna. Zmarła kilka godzin później.

Niemcy zakopali ciała na placu za stodołą Marii Dobrowolskiej w Wielkiej Wsi. Dwa dni później żołnierze II Zgrupowania dokonali ekshumacji i przeniesieni zwłoki na leśny cmentarz w rejonie Wólki Zychowej. W październiku 1946 r. ekshumowano wszystkich żołnierzy AK spod Wólki Zychowej. Szczątki przeniesiono na cmentarz parafialny w Końskich, gdzie w centralnej części została założona kwatera partyzancka. Staraniem Zarządu Oddziału Związku Uczestników Walki Zbrojnej o Niepodległość i Demokrację w Końskich 1 listopada 1947 r. na kwaterze odsłonięty został pomnik „Partyzantom”, dłuta prof. Włodzimierza Durka. Nad mogiłą stanęła na cokole rzeźba pólnagiego żołnierza. Jego twarz przypomina ppor. „Robota”. Na ramieniu siedzi mu orzeł zrywający się do lotu.

Odznaczenia Waldemara Szwieca „Robota”: Order Wojenny Virtuti Militari V kl., Krzyż Walecznych, Krzyż Grunwaldu III kl., Medal Wojska po raz 1, 2, 3 i 4.

Oprac. dr Marek Jedynak

- Autorzy wystawy elementarnej: dr Marek Jedynak, Edyta Krężolek
- Współpraca: dr Michał Zawisza
- Recenzja: Michał Masłowski
- Koncepcja graficzna serii: Paulina Żak
- Skład: Janusz Furmańczyk
- Na wystawie wykorzystano zdjęcia: Marka Jedynaka, Feliksa Konderki „Jerzego”, Mariusza Barana-Barańskiego, Jana Nowaka, Władysława Zaydlera-Żarskiego oraz ze zbiorów ks. Józefa Barańskiego, Pawła Godlewskiego, Marii Grabiec, Rafała Niedzieli, Jerzego Stępniewicza, Bartosza Szymusika, Krzysztofa Wasika, Włodzimierza Zabaryło, Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, Archiwum Państwowego w Toruniu, Archiwum Uniwersytetu Warszawskiego, Jednostki Wojskowej GROM, Muzeum Historii Kielc, Narodowego Archiwum Cyfrowego, Royal Air Force, Studium Polski Podziemnej w Londynie.
- Partner wystawy: Archiwum Akt Nowych

► [Marek Jedynak, Partyzancka akcja na pociąg pod Wólką Plebańską 4 września 1943 roku](#)

„Gra Szyfrów” w Końskich

11 października 2022 r. Końskie to także przystanek na trasie [mobilnego showroomu, promujący gamingowy projekt edukacyjny IPN „Gra Szyfrów”](#). Na placu przy Urzędzie Miasta i Gminy we wnętrzu ustawionego tam TIR-a można zagrać w innowacyjną grę przybliżającą realia wojny polsko-bolszewickiej, pracę i dokonania polskich kryptologów. Warto podkreślić, że „Gra Szyfrów” jest częścią projektu MEiN „Gry w edukacji” i została wpisana do programu nauczania jako treści rekomendowane. Gra dostępna jest na VR oraz PC.

Wstęp do mobilnego showroomu jest bezpłatny. Godz. 10-13 są zarezerwowane dla grup zorganizowanych, a w godz. 13-16 zapraszamy osoby dorosłe, a także młodzież w wieku od 13. roku życia, za zgodą rodzica lub opiekuna. Dzień później, 12 października, mobilna wystawa „Gra Szyfrów” zagości na parkingu przy Centrum Kultury w Jędrzejowie.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)